

FƏRİDƏ HÜSEYNOVA*

İNGİLİS DİLİNİN TƏDRİSİNDƏ SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏNİN
MƏQSƏDLƏRİ VƏ ÜSTÜNLÜKLƏRİ

Təqdim olunan məqalə ali pedaqoji təhsildə ingilis dilinin öyrənilməsi və nailiyyətlərin əldə olunmasında summativ qiymətləndirmənin tətbiqi yollarını araşdırır. Tədqiqat məqaləsinin məqsədi universitet tələbələrinin idrak bacarıqlarının ölçülməsi ilə bərabər summativ qiymətləndirmə vasitəsilə onların tənqidi təfəkkür və yaradıcı bacarıqlarının ölçülməsi əhəmiyyətini şərh etməkdir. Məlumdur ki, summativ qiymətləndirmə yekun imtahan xarakteri daşıyan nəticələrin ölçülməsinə xidmət edir. Buna baxmayaraq, ingilis dili öyrənilmənin tənqidi təfəkkür və yaradıcı bacarıqlarının qiymətləndirilməsində metodiki baxımdan bir çox çətinliklər vardır və onun araşdırılması vacib sahə kimi qeyd olunur. Bu baxımdan ali təhsildə ingilis dilinin digər fənlərdən fərqli olaraq qiymətləndirilməsində ən unikal üsulların nəzəri və metodoloji problemlərini müzakirəyə ehtiyacı vardır. Ədəbiyyat nümunələrində qeyd olunur ki, yekun qiymətləndirmənin tətbiqi metodologiyasının ən optimal variantları olan norma-əsaslı qiymətləndirmədən fərqli olaraq, tələbələrin performansını təmin edən qiymətləndirmədir. Tələbələrin dil bacarıqlarını hansı səviyyədə əldə olunması son nailiyyət mərhələsi prosesində məlum olmalıdır. Bu məqsədlə məqalədə summativ qiymətləndirmə üzrə müasir metodiki yanaşmaları nəzərdən keçirilir. Məqalədə bir sıra summativ qiymətləndirmə növləri və faydalı üsullar, müəllim fəaliyyətinin təkmilləşməsinə xidmət edən istiqamətlər təqdim edilmişdir. Nəhayət, məqalə ingilis dilinin qiymətləndirilməsi sahəsində faydalı bir resurs ola bilər.

Açar sözlər: summativ qiymətləndirmə, performans, tənqidi təfəkkür, yaradıcı bacarıq, ölçmə

Giriş

İngilis dilində öyrənilmənin bilik və bacarıqlarının summativ qiymətləndirilməsi nəzərdə tutulmuş təlim nəticələri və performans nəticələrinin qiymətləndirilməsidir. *Summativ qiymətləndirmə* öyrənilmənin həmin nöqtəyə qədər irəliləyişini qiymətləndirir və onların harada olduqlarının xülasəsini təqdim edir [1; 3]. Bəzən summativ qiymətləndirməni müəllim və tələbələrə gələcək iş üçün müqayisəli şəkildə faydalı məlumat vermək üçün istifadə olunur.

- *Summativ qiymətləndirmənin məqsədləri*

İlk olaraq, ingilis dilinin summativ şəkildə qiymətləndirməsinin məqsədləri müəyyən edərkən belə bir tədqiqat sualı ortaya çıxır:

Summativ qiymətləndirmə şagird nailiyyətlərinə necə təsir edə bilər?

Sualdan aydın olur ki, summativ qiymətləndirmənin dil bacarıqlarının inkişafına müəyyən təsiri vardır. Qeyd olunan fikirləri ümumiləşdirməmişdən əvvəl qeyd etmək lazımdır ki, summativ qiymətləndirmənin aparılma üsulu tələbələrin akademik nailiyyətlərinin əldə olunmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər. Yekun qiymətləndirmə tələbələrin cari anlayışının və nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsidir. Bu, müəllimlərə müəyyən müddət ərzində tələbələrin irəliləyişlərini izləməyə imkan verir. Bu qiymətləndirmələr adətən tələbələrin müəyyən bir vaxtda təlim məqsədlərini nə dərəcədə mənimsədiyini müəyyən etmək üçün istifadə olunur. Nəticələr onların akademik artımını müəyyən etmək və hər bir tələbənin uğur qazanmasında necə dəstəklənəcəyi barədə əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək üçün istifadə edilə bilər [1; 2]. Bu baxımdan summativ qiymətləndirmə aşağıdakı məqsədləri özündə cəmləşdirir:

- *tələbələrin dil biliyini və irəliləyişlərini izləmək və müvəffəqiyyətsizliyi müəyyən etmək, qarşıya çıxan müdaxilələrin həyata keçirilməsinə imkan verir;*
- *tədris prosesində formativ qiymətləndirmələr vasitəsilə müəyyən edilə bilməyən imtahan texnikası ilə bağlı məsələləri aşkar edir;*
- *tələbələrdə və müəllimlərdə məsuliyyət hissini artırır və son nəticələri yaxşılaşdırmaq üçün tələbə motivasiyasını artırır;*
- *tələbələri xaricdə təhsil almaq imkanı yaradır, xaricdə imtahanlara hazırlamaq, uzunmüddətli yaddaşın bərpasını təkmilləşdirmək və buna uyğun olaraq yoxlama və imtahan strategiyalarını tənzimləyir.*

Yekun qiymətləndirmə kimi, summativ qiymətləndirmə tələbələrin cari anlayışının və nailiyyətlərinin

qiymətləndirilməsidir. Bu, müəllimlərə müəyyən müddət ərzində tələbələrin irəliləyişlərini izləməyə imkan verir. Bu qiymətləndirmələr adətən tələbələrin müəyyən bir vaxtda təlim məqsədlərini nə dərəcədə mənimsədiyini müəyyən etmək üçün istifadə olunur. Nəticələr onların akademik artımını müəyyən etmək və hər bir tələbənin uğur qazanmasında necə dəstəklənəcəyi barədə əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək üçün istifadə edilə bilər [3; 4; 8].

- **Summativ qiymətləndirmənin üstünlükləri**

Məqalədə summativ qiymətləndirmə təcrübələrinin üstünlükləri vurğulanır və qeyd olunur ki, summativ qiymətləndirmənin faydaları formativ qiymətləndirmənin faydaları qədər aydın olmaya bilər, çünki onlar öyrənməyə kömək edən davamlı qiymətləndirmə strategiyalarından əldə edilən üstünlüklərdən daha tez və birbaşa olur. Lakin summativ qiymətləndirmələr tədris və öyrənməni gücləndirən bir çox fayda gətirir.

- *Tələbələrin irəliləyişlərini izləmək*

İngilis dilində dil bacarıqlarının qiymətləndirilməsində summativ qiymətləndirmələr adətən tələbənin zamanla irəliləyişini izləmək üçün istifadə edilən qiymətləndirmə məlumatlarını təklif edir. Bu məlumatlar tələbələrin yaşlarına və qabiliyyətlərinə görə gözlənilən irəliləyiş səviyyəsini əldə edib-etmədiklərini göstərir [4; 6].

- *Məsuliyyət hissini artırır*

Bəzən summativ qiymətləndirmənin nəticələri dilin tədrisində müəllimlər və tələbələr üçün hesabatlılığın obyektiv ölçüsünü təmin edir. Bundan əlavə, summativ qiymətləndirmə, tələbələrə öz imkanlarını özlərinə və başqalarına nümayiş etdirmək üçün yüksək riskli şərtlər təqdim edir. Bu qiymətləndirmələr tələbələrə digər qiymətləndirmə növləri üçün olduğundan daha ətraflı hazırlamağa və yenidən nəzərdən keçirməyə sövq edir.

Müəllimlər ingilis dilinin uğurlu nəticələrlə əldə olunması üçün tətbiq olunan tədris yanaşmalarını qiymətləndirmək üçün tələbələrin il sonu və ya kənar qiymətləndirmə nəticələrindən istifadə edə bilərlər. Bundan əlavə, əgər onların nəticələri aşağı performans göstərdiyini göstərsə, tələbələr məsuliyyətə cəlb edilə bilər. Bəzən summativ qiymətləndirmə etibarlı nailiyyət ölçüsü hesab olunsa da bu bəzi hallarda reallaşmaya da bilər. Çox vaxt universitetlər summativ qiymətləndirməni dil bilik və bacarıqları üzrə əldə olunan nəticələrdən asılı olan standartlaşdırılmış testdən istifadə etməklə nəzərə alınmalı vacib bir proses adlandırırırlar.

- *Summativ qiymətləndirmədə məhdudiyətlər*

Summativ qiymətləndirmələr ali təhsildə tələbələrin ingilis dilində bilik və bacarıqlarının qiymətləndirilməsində tələbə nailiyyətlərini ölçmək üçün geniş istifadə olunsa da, bu sahədə hər bir müəllimin bilməli olduğu məhdudiyətlər daxildir. Məlumdur ki, yekun imtahan tələbə nailiyyətlərinin məhdud bir görüntüsünü təqdim edir. Bəzən summativ qiymətləndirmə ona görə məhdudiyət xarakteri daşıyır ki, o, məhdud qiymətləndirmə strategiyalarından istifadə edir və çox vaxt da, yekun qiymətlər əsasında müqayisələr ədalətsiz olur. Öyrənmələri bir-biri ilə müqayisə etmək və ya onların universitetə daxil olmaq üçün əldə etdikləri yekun qiymətlərindən istifadə etmək tələbələrin nəzarətindən kənarada ədalətsiz görünür [5; 8].

Digər bir məhdudiyət ondan ibarətdir ki, summativ qiymətləndirmə əzbərçiliyi öyrədir və bu kimi summativ qiymətləndirmələr tələbələrdən materialı yadda saxlamağı tələb edir. Bir tərəfdən, summativ qiymətləndirmədə tələbələr öyrəndikləri linqvistik materialları yadda saxlamağa sövq edir və buna sərf olunan vaxt tələbələrin yalnız anlamasını dərinləşdirir, bu da, məlumatın hazır şəkildə əldə olunmasını nəzərə alaraq lazımsız bacarıqlar formalaşdırır. Bu tip qiymətləndirmə tələbələrdə tənqidi şəkildə qarşılıqlı əlaqə qurmaq bacarıqları formalaşdırma bilmir.

1. **Summativ qiymətləndirmənin üsul və vasitələri**

Summativ qiymətləndirmədə tələbələrin dil bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədi ilə onları təkcə kağız üzərində nəzərə materialları öyrənmək və ya testlərin yerinə yetirilməsi ilə yox, tələbələrin tədqiqat və axtarışlarına əsaslanan *esselər*, *portfolio qiymətləndirmə*, *layihə təqdimatı*, *standart testlər* və tələbələrin *performansını* təmin edən çıxışlar daxil ola bilər. Məlumdur ki, tələbə performansın kəmiyyət ölçüsünü təmin etmək üçün tez-tez bal verilir.

Bəzi nümunələrə aşağıdakılar daxildir:

- *Portfolio* tələbələr tərəfindən yaradılan qiymətləndirmə vasitəsidir və öyrənməsini nümayiş etdirən müxtəlif mövzulardan iş və layihələrin nümunələrini ehtiva edir;
- Qrup işi şəklində *yekun layihə*;
- Tədris vahidinin sonunda *aralıq imtahanları* və ya sinif qiymətləndirmələri;
- Tələbələrin yeni bacarıqların inkişafını nümayiş etdirən *performans* qiymətləndirmələri;

Standartlaşmış testlər- dövlət və ya milli səviyyədə həyata keçirilən tələbələrin bu fənlər üzrə ümumi bacarıqlarını qiymətləndirmə vasitəsidir [4; 5; 6].

Summativ qiymətləndirmənin tətbiqi üsulları

İngilis dilinin tədrisində tələbələrin uğur qazanmasına kömək etmək üçün summativ qiymətləndirmədən səmərəli istifadə etmək üçün aşağıdakı üsullardan istifadə etmək lazımdır:

- *hər dil bacarığı üzrə müvafiq qiymətləndirmə üsullarının seçilməsi;*
- *tələbələrə ayrı-ayrılıqda dil bacarıqları üzrə qiymətləndirmə meyarlarının və gözləntilərinin bildirilməsi*
- *şifahi nitq və yazının təkmilləşdirilmə üçün rəy və imkanlar təqdim etmək;*
- *aralıq imtahanlar və kollokvumlarda olan məlumatlarından istifadə etmək*
- *tələbələrin nailiyyətlərini qeyd edib mükafatlandırmaq;*
- *tələbələrə qiymətləndirmə prosesinə cəlb etmək;*
- *şəxsi təcrübəni daxil etmək [2; 4]*

Bir çox istinadlardan məlumdur ki, summativ qiymətləndirmə vahid və ya kursun sonunda tələbələrin öyrənmələrinin qiymətləndirilməsi olduğu üçün buraya adətən testlər, layihələr, portfoliolar və ya tələbələrin təlim məqsədlərinə nail olmalarını ölçən digər rəsmi tapşırıqlar daxil edilməsi məqsədəuyğundur.

Summativ qiymətləndirmə ingilis dilinin tələbələrinə əks-əlaqənin yaradılması, motivasiya və irəliləyişlərini sübut etməklə uğur qazanmağa kömək edə bilər. Bu yazıda siz sinifinizdə summativ qiymətləndirmədən necə səmərəli istifadə edəcəyinizi öyrənəcəksiniz.

- *Müvafiq qiymətləndirmə üsullarını seçin*

Summativ qiymətləndirmədən istifadə etmək üçün ilk addım öyrənmə məqsədlərinə və tələbələrin ehtiyaclarına uyğun olan metodları seçməkdir. Məsələn, məqsəd tələbələrin nitq bacarıqlarını inkişaf etdirməkdirsə, siz şifahi təqdimatlar, müsahibələr və ya podkastlardan yekun tapşırıqlar kimi istifadə edə bilərsiniz. Məqsədiniz tələbələrin yazı bacarıqlarını təkmilləşdirməkdirsə, siz esselərdən, hesabatlardan və ya portfoliolardan yekun tapşırıqlar kimi istifadə edə bilərsiniz. Qiymətləndirmə metodlarınızı tərtib edərkən siz tələbələrinizin səviyyəsini, keçmişini və maraqlarını da nəzərə almalısınız. Tələbələr üçün uyğun və cəlbədiçi olan orijinal mətnlərdən, mövzulardan və formatlardan istifadə edə bilərsiniz [6; 7].

- *Qiymətləndirmə meyarlarını və gözləntilərini bildirin*

Summativ qiymətləndirmədən istifadənin ikinci addımı qiymətləndirmə meyarlarını və gözləntilərini tələbələrə aydın və ardıcıl şəkildə çatdırmaqdır. Onların işini necə qiymətləndirmək və onlardan nə gözlədiyinizi izah edən *meyaralar*, *rubrikələr*, *yoxlama siyahıları* və ya *nümunələr* təqdim etmək əhəmiyyətli ola bilər. Tələbələr yekun tapşırıqları üzərində işləməyə başlamazdan əvvəl siz həmçinin meyarları məqsədini və standartlarını başa düşməyə və buna uyğun hazırlamağa kömək edəcək.

- *Təkmilləşdirmə üçün rəy və imkanlar təqdim etmək*

Summativ qiymətləndirmədən istifadənin üçüncü addımı tələbələrə rəy və təkmilləşdirmə imkanları təqdim etməkdir. Tələbələrə onların güclü və zəif tərəfləri, eləcə də təkmilləşdirmə təklifləri barədə vaxtında və konkret rəy bildirməlisiniz. Eyni zamanda tələbələrə öz rəyləri üzərində düşünməyə və hədəflər təyin etmək və növbəti addımlarını planlaşdırmaq üçün istifadə etməyə təşviq etmək lazımdır. Bu zaman həmçinin tələbələrə verdiyiniz rəylər əsasında yekun tapşırıqları nəzərdən keçirmək, yenidən təqdim etmək və ya təkrar etmək imkanı verə bilərsiniz. Bu, onların səhvlərindən dərs almağa və performanslarını yaxşılaşdırmağa kömək edəcək [3; 4].

- *Məlumat vermək üçün qiymətləndirmə məlumatlarından istifadə etmək*

Dil bacarıqlarının səviyyəsinin müəyyən edilməsində summativ qiymətləndirmədən istifadə etmək üçün dördüncü addım tədrisinizi məlumatlandırmaq üçün qiymətləndirmə məlumatlarından istifadə etməkdir [1; 4]. Burada summativ qiymətləndirmənin nəticələrini təhlil edilir, tələbənin bütün dil bacarıqlarının meyarlarla uyğunluğu dəqiqləşdirilir və təkmilləşdirmə sahələri müəyyənləşdirilir. Bu məqsədlə, tələbələrin ehtiyaclarını ödəmək üçün tədris proqramının (kurrikulumun), təlimatın və dəstək strategiyalarınızı tənzimləmək üçün qiymətləndirmə məlumatlarından istifadə olunur. Məsələn, dinləyib-anlama və danışma üzrə meyarlara uyğun ümumi bal həcmi, oxu və yazı üzrə verilən tapşırıqların meyarlara uyğun səviyyəsi müəyyən edilir, nəzərdən keçirilir və həm idraki, eyni zamanda həm də tənqidi təfəkkür qabiliyyəti də dəyərləndirilir, yazıda yaradıcı düşüncəsi qiymətləndirilir.

- *Tələbələrin nailiyyətlərini qeyd etmək və mükafatlandırmaq*

Summativ qiymətləndirmədən istifadə etmək üçün beşinci addım tələbələrin nailiyyətlərini qeyd etmək və mükafatlandırmaqdır. Bununla tələbələrin səylərini və irəliləyişlərini, həmçinin nəticələrini qəbul etməli və qiymətləndirməlisiniz. Bu zaman həmçinin tələbələrin inamını və motivasiyasını artırmaq üçün onları müsbət və konstruktiv rəylə təmin etmək olar. Bu zaman həmçinin tələbələrin işlərini nümayiş etdirməklə, sertifikatlar və ya digər mükafatlar verməklə və ya şənlik təşkil etməklə onların nailiyyətlərini qeyd edə

və mükafatlandırmaq lazımdır. Bu hal, tələbələrin öyrənmələrindən qürur və məmnunluq hiss etmələrinə kömək edəcək və onları ingilis dilində daha çox uğurlar əldə etməyə təşviq edəcək [5; 7].

- *Tələbələrinizi qiymətləndirmə prosesinə cəlb etmək*

Summativ qiymətləndirmədən istifadə etmək üçün altıncı addım tələbələri qiymətləndirmə prosesinə cəlb etməkdir. Tələbələri summativ qiymətləndirmənin planlaşdırılmasında, həyata keçirilməsində və qiymətləndirilməsində iştirak etməyə dəvət etməklə onlarda güclü inam yaratmaq olur. Yaxşı olar ki, tələbələrdən bir qrup yaratmaqla qiymətləndirmə meyarları hazırlamağa və eyni zamanda özünüqiymətləndirmə prosesi təşkil edib öz işlərini yoxlamağa cəlb etmək və ya həmyaşıdları tərəfindən qiymətləndirməyi təşkil etməyə cəlb etmək olar. Tələbələrdən summativ qiymətləndirmə və onun necə təkmilləşdirilməsi barədə öz rəy və təkliflərini bölüşmələrini təşkil etmək daha faydalı olur. Bu, tələbələrə öyrənmələri üçün sahiblik və məsuliyyət götürməyə, metakognitiv və tənqidi düşünmə bacarıqlarını inkişaf etdirməyə kömək edəcək [7; 8].

Nəticə

Beləliklə, belə nəticəyə gəlmək olar ki, ingilis dilinin tədrisində summativ qiymətləndirmə tələbə nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində bir performans təklif edir. Bunun üçün tələbələrin tək-cə nəzəri biliklərini yazmaq və ya testləri həll etmək yox, onları tənqidi düşüncəni və yaradıcı qabiliyyəti formalaşdıran digər fəaliyyətlərə cəlb etmək lazımdır. Ali təhsildə tələbələrin ingilis dilində bilik və bacarıqlarının qiymətləndirilməsində summativ qiymətləndirmələr bir çox sahələrdə məhdudiyətlərlə üzləşir. Bu məhdudiyətləri aradan götürmək üçün metodoki işin səmərəsəini artırmaq və üsullardan daha müntəzəm istifadə etmək lazımdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Bailey, A. L., & Heritage, M. (2014). The role of language learning progressions in improved instruction and assessment of English language learners. *TESOL Quarterly*, 48(3), 480–506.
2. Bailey, A. L., & Huang, B. H. (2011). Do current English language development/proficiency standards reflect the English needed for success in school? *Language Testing*, 28(3), 343–365 May 2021 from <https://www.amazon.com/Sociology-Education-Z-Guide/dp/1452205051>.
3. Banerjee, Heidi Liu. 2016. “Test Fairness in Second Language Assessment.” *Teachers College, Columbia University Working Papers in TESOL & Applied Linguistics* 16 (1): 54–59. <https://doi.org/10.7916/D8NG62KG>.
4. Hakuta, K. (2014, June). Summary and conclusions of the working meeting. Presentation given at the English Language Proficiency Assessment Research Working Meeting: Summative Assessments by the K-12 Center at ETS, Houston, TX.
5. Powers, Donald E. 2010. *The Case for a Comprehensive, Four-Skills Assessment of English Language Proficiency*. Princeton, NJ: ETS Research & Development Educational Testing Service.
6. Wolf, M. K., Everson, P., Lopez, A., Hauck, M., Pooler, E., & Wang, J. (2014). Building a framework for a next-generation English language proficiency (ELP) assessment system (Research Report No. RR-14-34). Princeton, NJ: Educational Testing Service.
7. Wolf, M. K., & Farnsworth, T. (2014). English language proficiency assessments as an exit criterion for English learners. In A. Kunnan (Ed.), *The companion to language assessment* (pp. 303–317). New York, NY: Wiley-Blackwell
8. <https://thirdspacelearning.com/us/blog/summativeassessment/https://www.linkedin.com/advice/3/how-can-you-use-summative-assessment-help-esl-students-kdq6f>

**Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti,
pedqogika üzrə fəlsəfə doktoru
email: feridehuseynova21@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0250-3467>
mob: 050-712-9775*

THE GOALS AND ADVANTAGES OF SUMMATIVE ASSESSMENT IN TEACHING ENGLISH

The following article explores the use of summative assessment to measure English language proficiency in higher education. The aim of this research paper is to highlight the significance of assessing university students' critical thinking and creative skills through summative evaluation, along with their cognitive abilities. Although summative evaluation typically measures the outcome of the final exam, there are several methodological challenges in assessing the critical thinking and creative skills of English language learners. Thus, it is an important area of investigation. The article discusses theoretical and methodological issues with the most unique methods of evaluating English language proficiency in higher education, different from other subjects. Based on literature examples, the most effective approach is to use evaluations that ensure students' performance rather than norm-based evaluations. It is essential to determine the level of language skills achieved by the student during the final stage of assessment. To achieve this goal, the article reviews modern methodological approaches to summative assessment, presents various types of summative evaluations, useful methods, and directions to enhance teachers' practices. Finally, this article can serve as a valuable resource for English language assessment

Keywords: *summative assessment, performance, critical thinking, creative ability, and measurement.*

Фарида Гусейнова

ЦЕЛИ И ПРЕИМУЩЕСТВА СУММАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

В представленной статье рассматриваются способы применения суммативного оценивания в изучении и освоении английского языка в высших учебных заведениях. Целью исследования является прокомментировать важность измерения критического мышления и творческих навыков студентов университетов посредством суммативного оценивания, а также измерения их когнитивных навыков. Известно, что суммативное оценивание служит для измерения результатов итогового экзамена. Тем не менее, существует множество методологических трудностей в оценке критического мышления и творческих способностей изучающих английский язык, и его исследование отмечается как важное направление. В связи с этим обсуждаются теоретические и методологические проблемы наиболее уникальных методов оценки английского языка в высшей школе, в отличие от других предметов. Примеры литературы свидетельствуют о том, что наиболее оптимальными вариантами методики применения итогового оценивания являются оценивания, обеспечивающие успеваемость обучающихся, в отличие от нормативного оценивания. Уровень, на котором достигнуты языковые навыки учащихся, должен быть известен в процессе заключительного этапа успеваемости. С этой целью в статье рассматриваются современные методические подходы к суммативному оцениванию. В статье представлен ряд видов суммативного оценивания и полезные методы, направления, которые служат совершенствованию деятельности учителя. Наконец, представленная статья может быть полезным ресурсом в области оценки английского языка.

Ключевые слова: *суммативное оценивание, успеваемость, критическое мышление, творческие способности, измерение.*

Filologioya üzrə fəlsəfə doktoru Firudin Rzayev tərəfindən təqdim edilmişdir.

İlk daxilolma tarixi: 28.01.2024

Son daxilolma tarixi: 25.02.2024